# ދިވެހި ހިޔާވަހި

### އަލީ މޫސާ ދީދީ

(320 ވަނަ އަދަދާ ގުޅޭ)

## ގަނޑުވަރު

ރާއްޖޭގެ ސިންގާސަނާގައި ރެނދަލި ކުރެއްވިގެންވާ ރަސްކަލަކު ނުވަތަ ރަނިކަލަކާއި އަދި އެބޭފުޅުންގެ އާއިލާ އުޅުއްވާ ( ރަސްމީ ނުވަތަ ނުރަސްމީ) ތަނަށް ގަނޑުވަރު ކިޔާކަމަށް ފެނެއެވެ. އެގޮތުން މާލޭގެ ބޮޑުގަނޑުވަރު ހެންވޭރު ގަނޑުވަރު ރާއްޖެތެރެއިން އުތީމުގަނޑުވަރު ދިޔަމިގިލިގަނޑުވަރު އަދި މިނޫނަސް އިތުރު ބައެއް ގަނޑުވަރުތަކެއް ވެއެވެ.

މާލޭގެ ބޮޑުގަނޑުވަރު މިއީ އެތައް ބައިތަކަކަށް [illegible] [illegible] ގަދަރުކުރެވޭ ވަރަށް އާސާރީ ބިނާއެކެވެ. (ނަމަވެސް މިހާރަކު މިތަނުގެ އަސަރެއްވެސް ފެންނާކަށް ނެތެވެ)

ރަސްކަލުގެ ޒަމާނުގައި ގަނޑުވަރަކީ ދައުލަތުގެ އެންމެހާ އަމުރުތަކާއި އެންގެވުންތައް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަންގަވާތަނެވެ. [illegible] ހިންގަވަން އެއިރަކު ރަސްކަލުގައި ހުންނަވާ [illegible] އަންގަވާގޮތަކަށް [illegible] ވަސިލުވާނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ މުހިންމު އެއްބިނާ ކަމަށްވާ ބޮޑުގަނޑުވަރުގައި އެންމެ ފަހުން ރަސްކަލެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނެވީ ޖަލާލަތުލްމަލިކު މުޙައްމަދު ފަރީދު އައްވަލް ކީރިތި މަހާރަދުންނެވެ. އެރަސްގެފާނު ރާއްޖޭގެ ރަސްކަމުގެ ތަޚުތުގައި ރެނދަލިކުރައްވަން ފެއްޓެވީ [illegible] ނުވާރަސަތޭކަ ފަންސާސް ހަތަރެއްގައެވެ. މިރަދުންގެ ރަސްކަމުން [illegible] ފުރަތަމަ ދުވަހާއި އިނގިރޭސި، ރާނީގެ ކޭސީ.އެމް.ޖީ ގެ ޝަރަފުވެރި ލަގަބު ލިބިވަޑައިގެންނެވި ދުވަހާއި ދިމާވީ އެއްދުވަހަކަށެވެ. އަދި ނުވައެއް ޑިސެމްބަރު ނަވާރަސަތޭކަ [illegible].

ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮތުމުން ރައްޔިތުންނަށް ފެންނަނީ ރަސްކަމަކަށްވުރެ ޖުމްހޫރިއްޔާ އައިކަމަށްފަހު ދިވެހިރަސްކަން ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމަކަށް ބަދަލުވެގެން އެންމެފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަސްކަންކުރެއްވި ރަސްގެފާނު ޖަލާލަތުލްމަލިކު މުޙައްމަދު ފަރީދު އައްވަލް (އަވަހާރަވީއިރު [illegible] މުޙައްމަދު ފަރީދު [illegible] ކިލެގެފާނު) އަވަހާރަވީ ހަތާވީސް ދު

ނަވާރަސަތޭކަ ފަސްދޮޅަސް ނުވަވަނަ އަހަރުއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑުގަނޑުވަރުގެ އެންމެ މުހިންމު އަދި ރަސްމީބައި "މަތިގެ" ރުވުން ފެންނީ ސެޕްޓެމްބަރު ނަވާރަސަތޭކަ އޮނަހަތްމަރުގައެވެ. އެމީހުން ގަނޑުވަރު ފިހާވާ ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މަނަކު ގަނޑުވަރު ހިފާ އިމާރާތްތަކުން މިހާރަކު ނުވާއެވެ. މިއަހަރުން ނަގާ ހަމަބިމާއި އެއްވަރުކުރެވި ދެވަނަ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސް ސ.ދ. އިބްރާހީމް ނާޞިރެވެ.

## ސިއްކަޖަހާގެ

މިއީ ދަތްތަކުގެ ވަރަށް ހާއްސަ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި ދަގަނޑު ސުވަރަނު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ހިންގަވާ މަސައްކަތެވެ. އެއްގޮތަކަށް ދަތްތަކުގެ ސިއްކަޖަހާ މަސައްކަތް (ވަރިސް ހާއްސަކޮށް މަތިދަނަކުރާ އެއްގޮތަކަށް) ސިއްކަޖަހާ މިހަނދުނުގެ.

ބުނުވަގުތު ރާއްޖޭގައި ފައިސާގެ ގޮތުގައި އަނބު ފަރަމަކަ ގަނޑުވުން ދިގުހިރަ (މަތިދަނަގޭ ފަރަމަކަ ފައިސާ) އަދިއެނދި މިސިއްކަޖަހާ ގެގައެވެ.

ސިއްކަޖަހާގެ ވެރިޔަކަށް ހުންނަވާނީ "ސިއްކަކަފުނު" ގެ އިއްޔަމު ދައުވާފައިވާ

ސަރުކާރާއި ވެރިންގެ އިމުބާރު ވަރަށްބޮޑު އަމާނާތްތެރި މީދުވެރިޔަކެވެ. އެމަގާމާއި ހަވާލުވެވުނު ހުވައިކުރެވެނިވެ. މިއީ ވަރަށްބޮޑު ދަރަޖައެއް ހުރިގޮތާ ދިއްޖަމެރިއަކެވެ. ސިއްކަޖަހާގެއިން ސިއްކަގެ ވެސް ބާވަތް ހިއްޔެވެ.

## ބޮލީގެ

ރާއްޖޭގެ އެއްރަށްނަމަ އަނެއްރަށަށް އަންނު ފުރަމަކަ މުވާސަލާތީ ގޮތުން ހިންގުމަކަށް ބޭނުން ކުރެވުނު އަދިއިގެ ފުރަނަ ރާއްގެ ވާރިޙިސާބުމީކަށްވެ. އަދިވެސްނަރު އެރަނަރާއްވަން އަރައިނަރަނގެ އަޖި އަނދު ސަފުކުރަނު ބިބެ އަދިއެނުނު ރަނރަނަން އަރަނަރަގެ އަޖި އަނދު ރަސްގެ ވެކަން ފުރަކަނުދުވެ މަސައްގައި ކަމީބުން ދުރުމުން ގެސް ވާރަކަދާކާ ކަދުރުމުން މަމިހާވާ ގަމަކަން ކަދާފައިވާ މަސައް ކަނދުރަރަސްގައިވެސް ހިރިކަމުން ވައެވެ. މިމަނަން އިނދުމުން ދިނުނަމުކަ ބީކަގެއެވެ. އަދި ވިއްސާރަ ދުވަސްވަރު ސަބޯގެ ހިފާނުމީ މިބަން ހަދުނު މަނުކަވެ.

ވިކާ ބޮލިއާއި ބޮލީގެ އަދި ގެނދިހާއި ނަވާވިސް ނުވާމުބަރު ނަވާރަ ސަމޭކަ ބާއްޖަގައި މިޓަދުނުދުމީ އެމުރުބުރުހާއި މާލެއާއި ދުލުދު ރުޖެހިމޮއޮފުނުގެ ޖަރާއިން ގޮވުމަނުފުރު ރާއްޖޭގެ އަގުސިހިން ހުން ރަނރަނާއިވެސް ބީކަފިހާވާ

ކޮމިއުނިކޭޝަން ހިންގޭނޭ ސަބަބުން
ގުޅިގެންނެވެ. މިއީ ރާއްޖެތެރޭގެ ކަންތައްތައް
ތަރައްޤީވުމުގައި އަދި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތައް
ހަމަޖެހުމުކަން އައުމުގައި އެކިގެންދިޔަ ތަރައްޤީގެ
ވަރަށް ހަރުދަނާ ރަނގަޅު ފިޔަވަޅުތަކެވެ.

## ޤިފުޖި

ފަގީރުންނާއި ނިކަމެތި ދިރިއުޅުމަށް
އެކަހެރިކަން ލިބުން އަމިއްލައަށް ހަދައިގެން
ބިލިކާރާ މަސްމަނަތް ހިފާއުޅުނީ ޤިފުޖިއެވެ.
މިހެން ޤިފުޖިއާއި ހަވާލުކުރެވުނު ވަކިއަށް
ވަކިތަނެއް ނެތެވެ. މިފަދަ މަންޒަރު ހިތާމަވެސް
ވެރިކަމާއި ވެއްޓިފައިވާ ހުރިހާ ނުކުންނަނީއެވެ.
ކަންވަރު ހުރި މީހުން ބޮޑުކަމާއި ފުރާވުން
ފުއްބައިގަނޑަ ކުރިއަށްދިޔަ ތިޔަ ބަޔަކު
ކުރިއަށް ދަނީއެވެ. ވަރަށް ފަހަނައަޅާ
ނުވެއްޖެއެވެ. އަދި ދެރަމަކަށް ކާނާ އަޅުދެއްޖެއެވެ.

ގިނަ ޤިފުޖިއަކު އަނދުއަށްބައް
ނުހިމެއްވެ. އަފަރު އެއްސޮއް ހުންނަ ކާނަމަށް
ހުންނަ އެހެން ގަޅާ ހުންނަ އެހެގަނޑާއެވެ.
ކައެއް ކައިބައި ދަރިއަޅުމުގެ ހުރިހާ
ކަމެއް ކުރަނީ އެއީ ތަރަގެއެވެ. ޤިފުޖިއާއި
އެނދު ފުރަހަމަކަން ސިފަކަށް ދަތުރުފަތުރު

ވީމާ ފެނިފައިވާ މަރުދޫ މަތިންދޫސާ
މާފުތަކަށްފާނަ ދިޔައީ "ސާޖަރާގެ ހިމާޔަ"
އިގައެވެ. މިފަދަ ކަންތައް މިހެން ޖަމާކުރުމަށް
ރާއްޖެއަކުން ފެންނާކަންނަމެވެ. ޤިފުޖިއަކީ ސަ
އެއްވަސް ގޮތަކުން މިންތަކަކުން
ގެދަތަންތަތް ނުކުމެވެ. އެބަޔަކުން އަފަރަކަރަކުން
ވިގެތަކުން ހަދައިގުން ތަނުގެވެ.

ކުރިގެތަކުން ދަންނަވަނީއަކަ ދަތުރުކުރިންގެ
ގެދަރިޔަވަސް އެބައި މިހުންގެ އަމިއްލަ ވަންތަ
ސަކަތަކާއިގައި ހަދަމުންދާ ތަންތަނުގެ ކަރުދާހުގައި
ވަރަށް ފެހެހާއި ޖެހުނުދަން ވަނީ ވެފައެވެ.
ނަމަވަސް ޖަމާން ބަދަލުވެ ކުރިގައި ގެދަރިހުދަރި
(ދަފަރާތު ދަފަންޏާ ބޮރުގެ މުދައްތިރުގެ
އެތެރޭގެ) ގެތްތައް މިހާރުވެސް ބަދަލުވެ ޖަމާނަން
އައި ބަދަލުތައް އައިސްފައެވެ.

އަނގަނޑުމުން ކުޑައިވަރުއިރު ބޭރަން
ނިކަމުމުން ދެއްބަރިތަން ހުންނަ ގެތައް ފުންނަ
ވަރަނަތަރު މިހާރުވީ އެއްބަރިތަން ހުންނަގެތައް
މަދުވެން ފެނަފާއެވެ. އެގެނަސް އަދި މިހާރުވެ.
މިޖާމާނެވެ. މިދުވަސް މިހާރުގެ ހިތްހުތައްނުގެ
ގަތުނަކަ ތަކަން ދަކަނުތުމުތަރު މުދުގަތައް
ނެތްނަނާ ކަމަން ދަނެވެ.

(ނިމުނީ)